

Sanal Yeni Dünya

Son günlerde dünya genelinde yaşadığımız covid-19 salgını ile birlikte her gün duyduğumuz, okuduğumuz, tartıştığımız bir konu haline geldi 'dünyanın yavaşlaması'. Dünyanın sonunun tariflendiği bir distopya filminde yaşıyor gibiyiz bir süredir. Ancak alıştığımız; dünyanın sonu, uzaylıların istilası, açlık, kıtlık, ölümcül salgın hastalıklar gibi içeriklere sahip bir distopyadan biraz daha farklı olarak bu süreçte modern insanın depresyonuna da tanık oluyoruz. Lars Von Trier'in melankoli filminde konu edildiği gibi modern insanın ve tüketim çağının yaygın hastalığı olan depresyonla geliyor bu yok oluş hali. Dünyaya çarpan bir gezegenle yaşamın sona erdiği film boyunca aslında bu sonu karşılamaya hazır, beklentisiz, bezgin ve yorgun bir karakter etrafında biçimlenen hikaye, bana günümüz 'çağdaş' insanını ve bugünü hatırlatıyor. Ancak hala bu yavaşlama tam olarak kabul görmüş değil. Bu süreçteki eylemlerimiz, dünyanın ve yaşamımızın artık yavaşlama zamanının geldiğini söyleyenler ile kapandığımız mekanlarda kendimizi geliştirmemiz ve bu kapanmışlığı üretime çevirmemizi söyleyen fikirler ekseninde biçimlenmeye başladı. Byung Chul Han (2017) 'Şeffaflık Toplumu' kitabında günümüz enformasyon toplumunun boşluğa tahammülü olmadığından ancak gerek düşünce gerekse ilham için bu boşluğa ihtiyaç olduğundan söz etmektedir. Almandada 'mutluluk' (Glück) kelimesi 'boşluk'tan (Lücke) gelmektedir. Yazar bu doğrultuda boşluğa izin vermeyen bir toplumun mutluluk içermeyen bir toplum olacağına vurgu yapmaktadır. Güncel durumumuzda da bu boşluk anı toplum tarafından pek kabullenilmiş görünmemekte, gündelik alışkanlıklarımızın gerçeklikten sanallığa evrilmesi ile sürekliliği sağlanılmaya çalışılmaktadır.

Yarattığımız, yaşadığımız dünyanın gerçekliğinin sorgulandığı, konuların önemini yitirdiği, sınırların birbirine girdiği bir dönem içerisindeyiz. Gecekondu bölgeleri ve şehrin yıldızı parlayan sitelerinin ayrıştırılarak, zengin ve fakirin birbirlerine olabildiğince az temaslarının sağlandığı şehir planlarına bir darbe gibi geldi herkesin evlerine kapanması. Kamusal hayatın yavaşlaması ile toplumsal sınıflar karşılaşmamaya başladı. Ortak bir amaç uğruna evlerimize kapandığımızda bir süreliğine sınırlar kalktı ve toplumsal eşitlik sağlandı zannederken, 'evde kal' çağrılarının medyatik yansımaları ile aslında dünyadaki adaletsizlik bir kere daha görülmeye başlandı. Bu süreç gecekondu bölgeleri ve sitelerde aynı yaşanmıyordu belli ki ancak benzer olan bir konu herkesin hayatını evine sığdırırken oynadığı -miş gibi oyunu oldu. Evlerde çalışılıyor, evlerde yemek yeniyor, evlerde spor yapılıyor, evlerde toplantılara katılıyor, evlerde skype üzerinden gerçekleştirdiğimiz görüşmelerle sosyalleşiliyor. Değişen bu davranış biçimi ile çocukken oynanılan hayalgücünün öne çıktığı -miş gibi yapma durumu yaşanıyor. İştemiş gibi, spor salonundaymış gibi, restorandaymış gibi yaşantılara devam ediliyor.

Bir sanal gerçeklik simülasyonu içerisindeymiş gibi geçen bu süreç pek çok farklı disiplin tarafından da bilimsel çerçevede ele alınıyor ve bu doğrultuda mimarlar da konu hakkında görüşlerini sık sık dile getiriyorlar. Ancak, dijitalleşme ve mekansızlaşma konusu mimarlık disipliniinde halihazırda yer etmiş konulardan biridir. Bedensel olarak aynı mekan içerisinde iken zihinsel olarak aynı anda pek çok yerde bulunabilme durumu uzun zamandır mimarlığın incelediği bir alandır. Dünyanın dijitalleşmesi ve gelişmiş ağ sistemleri ile birlikte yapıları çevreden kopma ve mekansızlaşma ya da çokmekanlaşma süreçleri oldukça hızlı ilerleme göstermektedir. Bu bağlamda günümüz kentsel mekanları da geleneksel 'merkez' anlayışından farklılaşmakta ve toplumsal ayrışmanın yansıması olarak işlevlendirilmektedir. Dijitalleşen

dünya ile mimarlığın kentsel mekanları toplanma ve etkileşim alanı haline getirme durumu biçim değiştirirken, bireylerin kent algısı da değişim geçirmektedir. Han (2017)'ye göre, ortadan kaldırılan mekansal mesafe aracılığı ile 'bakışın, gördüğü her şeyle rastgele ilişkiye girmesi' durumu gerçekleşmekte ve dünya bir sergi salonu biçimine gelmektedir. Bizler de bu durumda, enformasyon toplumu içerisindeki bir sergi nesnesi haline geliyoruz. Şimdi güncel duruma dönüp baktığımızda hala 'yeni bir dünya düzeni' mi görüyoruz, yoksa zaten biz çok uzun zamandır bu düzenin içerisindeki bir sergi nesnesi miyiz? İnsanlarla kurduğumuz iletişim konusunda değişen tek şeyin aslında fiziksel temastaki sınırlandırma olduğunu düşünürsek, bu bana devrim yaratan bir durum gibi gelmiyor. Aslında alışkanlıklarımız, güncel programımız, iş ve özel hayatımız yalnızca adına gerçeklik dediğimiz mekanlardan, sanal olanlara taşındı. Bir süre daha da bu sınırları bulanık dünyayı deneyimleyecekmişiz gibi görünüyor. -miş gibi görünüyor 😊

Sağlıkla ve sevgiyle kalalım

Selda Cansu Temel

Mayıs 2020/Dünyada bir yerden...